

Grant: Limbă și cultură germană în România (1918-1933). Realități „post-imperiale“, discurs public și câmpuri culturale.PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0131.

Perioadă: 2019-2022

**Proces-verbal
al workshop-ului din cadrul cap. 15 (coord. Olivia Spiridon)**

Data: 11.03.2021

Ora: 9:00-14:30

Locul: online ZOOM, link:

<https://zoom.us/j/98512829921?pwd=YmpsbiqwTFNReGxxZjUbfZrQ3hGdz09>

Ordinea de zi:

- Structura și obiectivele capitolului (prezentare generală, clarificări, completări)
- Perspectivele cercetării (stadiu, probleme, soluții)

Membri prezenți:

Andrei Corbea Hoișie

Andras Balogh

Augusta Costiuc Radosav

Enikő Dác

Laura Laza

Francisca Solomon

Madalina Tvarochlib

Nora Chelaru

Ursula Wittstock

Olivia Spiridon

- în introducere Olivia Spiridon descrie workshop-ul în funcția lui de a pregăti redactarea capitolului 15, discutarea conținuturilor în diferitele subcapitole, a metodelor, precum și evitarea redundanțelor și evidențierea lacunelor
- prof. Corbea Hoișie scoate în evidență caracterul enciclopedic al lucrării: se pot repeta de aceea lucruri deja cunoscute și rezultate ale cercetării mai vechi, aportul lucrării fiind de a vedea lucrurile într-o manieră nouă, prin prisma metodelor noastre

- prof. Corbea Hoișie subliniază faptul că numărul de pagini propus poate fi adaptat informațiilor necesare în subcapitole, important fiind însă faptul că numărul-cadru de pagini (110) trebuie respectat
- din cauza numărului limitat de pagini nu se poate proceda exhaustiv, ci trebuie să ne limităm la exemple cu un grad înalt de generalizare: plecând de la un caz să facem trimiteri la întreg („pars pro toto“) (Corbea Hoișie, Spiridon)
- este propus un glosar al termenilor germani, la care este necesară o traducere corectă și unitară, de ex. „völkisch“, „Deuschtum“, „Deuschtümelei“, „Deuschtumskunde“, „Heimatliteratur“, „Auslandsdeutsche“, „Mutternation“, „Stammvolk“, „Blutsdeutsche“, „Sachsentag“ etc.
- un glosar cu asemenea termeni în ordine alfabetică va fi găsit în folder-ul Work-shopului în Basecamp/capitolul 15, deschis de Spiridon, unde fiecare va putea adăuga termeni problematici din punctul de vedere al traducerii
- trebuie intensificată comunicarea între membrii echipei privitoare la existența lacunelor de documentare

Subcapitole 15.1.1. – 15.1.3.

- planificarea plasării informațiilor și a accentelor specifice temei subcapitolului în grupul care lucrează în aceste subcapitole (Balogh, Dácz, Laza, Spiridon, Wittstock), de ex.:
  - la privirea de perspectivă asupra revistelor și tratarea unora din ele mai detaliată
  - la selectarea unor autori pentru o analiză mai detaliată
- analiza rețelelor între literați se poate realiza doar punctual, în cadrul studiilor de caz (Laza, Spiridon)
- prezentarea literaturii moderniste în capitolele 15.1.1. trebuie gândită ca prezentare de ansamblu a diferitelor modernisme din diferitele regiuni, cum a scos în evidență prezentarea Laurei Laza. Următoarele capitole vor fixa focusul pe canon, critici și formatori de opinie, modele literare și transferuri. Importantă este de aceea comunicare în prealabil, pentru a lucra eficace (Corbea Hoișie, Laza, Spiridon)
- echipa subcapitolului 15.1. va decide care scriitori vor fi tratați mai detaliat, așa cum a reieșit din discuția după comunicarea lui Ursula Wittstock despre Bernhard Capesius și „Moderne Bücherei“: Este Capesius exemplul ideal pentru a exemplifica poziția între tradiționalism și modernism și ca mijlocitor între generații? (Wittstock, Laza)

Subcapitolul 15.1.2.

- accente vor fi puse asupra revistelor „Ostland“ și „Klingsor“, dar și asupra impactului revistelor de scurtă durată asupra formării gustului literar. La tratarea lui Csaki trebuie evitate redundanțe cu capitolele 14.1.2. și cu capitolul 16, subcapitolul despre cariere intelectuale partajate între România și Germania/Austria.

Subcapitolul 15.1.3.

- și aici trebuie ținut cont de prezentarea revistelor în subcapitolul 15.1.1. pentru a se evita redundanțe. De aceea trebuie selectate exemple relevante (reviste, scriitori, critici) în contextul modelelor literare și al transferurilor culturale
- plecând de la exemple (de ex. Cisek) se poate valorifica și corespondența în contextul influențelor și transferurilor (Laza, Spiridon)

Subcapitolul 15.1.4.

- Nora Chelaru a alcătuit o listă pentru scriitori din Bucovina publicați la edituri din Austria și Germania; în Banat și Transilvania trebuie avuți în vedere scriitori precum Alscher, Kappus, Meschendörfer
- publicațiile de după 1933 în contextul politicii culturale privitoare la „Auslandsdeutsche“ vor fi tratate mai compact, într-o privire de ansamblu (H. Zillich, E. Wittstock, O. Foberth, E. Neustädter) (Corbea Hoișie)

Subcapitolul 15.2. Centre ale culturii germane în România – generalități

- Olivia Spiridon va trimite în o schiță care să traseze cadrul comun al diferitelor centre culturale (în ca. două săptămâni), pe care urmează să o punem la discuție
- importantă este clarificarea termenilor de cultură și centru (cultural german); diferențierea centrelor mari și mici, specificul diferitelor centre – clarificarea existenței unui sau mai multor (sub)câmpuri culturale; luarea în considerare a instituțiilor importante, precum biserica (Corbea Hoișie)

Timișoara

-in echipa Timișoarei (Bedeceanu, Gräf, Spiridon) urmează intern o selecție a evenimentelor, materialelor, personalităților relevante pentru descrierea culturii germane a capitalei Banatului

-Olivia Spiridon a propus un accent pe momentul 1918 (declamarea autonomiei Banatului), festivitățile din 1923 și activitatea de isorie culturală a lui Franz Liebhard cu valoarea ei

pentru reprezentarea orașului; Mihaela Bedecean/Rudolf Gräf au trimis după workshop o bibliografie și o listă cu posibile teme ca bază de discuție în cadrul grupei Timișoara

Brașov

- prezentarea lui Enikő Dácza a scos în evidență situația singulară a Brașovului, care se reflecta la nivel demografic/etnic și are repercusiuni asupra existenței mai multor sub-câmpuri culturale (cu literați/artiști plastici, instituții culturale, centre de comunicare)
- în prim-plan se află viața culturală germană, dar importantă este și prezentarea succintă a comunicării care transcende granițe etnice/de limbă în cadrul culturii fragmentate a acestui oraș (Dácza, Corbea Hoișie)

Sibiu

- și în prezentarea Sibiului este scos în evidență specificul deosebit al acestui oraș care după 1900 se află într-o concurență din ce în ce mai strânsă cu Brașovul, și în care se dezvoltă instituții specifice și cu o continuitate aparte („Moderne Bücherei“, Kulturamt“); relevante sînt și reviste precum și personalități de literați (W. Wittstock, E. Sigerus)
- punctual se pot face referiri la activitatea elitelor culturale maghiare și românești (Balogh, Dácza)

Centrele mici

- discuția centrelor mici a urmat prezentării despre Rădăuți a lui Mădalina Tvardochlib; analiza lor (Rădăuți, Mediaș, Reșița) să evidențieze elementele de diferențiere, punctele lor culturale de reper; și aici accentul să fie pus pe perioada 1918-1933, integrînd și factorii culturali premergători acestei perioade care au afectat dezvoltarea după Primul Război Mondial

Capitolul 15.3.

- analizează atît Bucovina cît și Cernăuțiul cu cele două câmpuri literare germanofone
- de importanță este complexitatea întrepătrunderii mai multor aspecte: rolul burgheziei evreiești urbane și geneza investiției ei în cultură în contextul politicii minorităților în statul român, dilema identitară și intensitatea nodurilor de comunicare culturală în reviste și feuilletoanele ziarelor

- comunicarea lui Augusta Costiuc Radosav despre multilingualism și opțiuni culturale ale scriitorilor de origine evreiască din Bucovina din greșeală nu a fost inclusă în program. Această lacună poate fi remediată printr-o schiță a lui A. Radosav cu aspectele care pot fi integrate în acest capitol; comunicarea lui Nora Chelaru prezintă prin biografia culturală exemplară a lui Dusza Czara-Rosenkranz identitatea fluidă a scriitoarei bucovinene și rolul de mijlocitor între culturi

În discuția finală au fost reluate și accentuate discuțiile din subcapitole:

- numărul de pagini variabil și adaptabil (în rama definită) includerea diferitelor
- vocația enciclopedică a cărții – aceasta face necesară priviri de ansamblu, care trebuie amplasate eficace
- exemple care fac trimiteri către întreg
- inevitabilitatea interferențelor, care pot fi soluționate printr-un sistem de trimiteri care trebuie „administrat“, la fel ca și diferitele accente în subcapitole cu perspectivări multiple ale fenomenului producției culturale „culte“

15.03.2021

Întocmit de Olivia Spiridon

Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde, Tübingen